

Linksnų vartojimo klaidos

Vardininkas nevartotinas:

1. Neapibrėžtam daiktų kiekiui ar daikto daliai reikšti (vietoj dalies kilmininko) su veiksmažodžiais:

- (atsi)rasti(s), pvz.: Mieste atsirado valkataujantys šunys (taisoma valkataujančių šunų). Kolektyve vėl atsirado nesutarimai (taisoma nesutarimų).
- atvykti, pvz., Į parodą atvyko lankytojai (taisoma lankytojų) iš gretimų rajonų.
- būti (yra, esti, būna, buvo...), pvz., Gal jūsų šeimoje yra kokių problemos (taisoma kokių problemų)? Vykdamas projektą buvo nesklandumai (taisoma nesklandumų).
- daugėti (gausėti), pvz., Padaugėjo (pagausėjo) susirgimai (taisoma susirgimų) tymais.
- įvykti, pvz., Per tą laiką įvyko ir nelaimės (taisoma nelaimių).
- kilti, pvz., Posėdyje dažnai kyla ginčai (taisoma ginčų).
- mažėti Laisvos darbo vietos (taisoma Laisvų darbo vietų) mažėja.
- pasitaikyti, pvz., Darbe pasitaiko įvairūs nesusipratimai (taisoma įvairių nesusipratimų).

2. Kreipiniui reikšti, pvz.: Direktorius (taisoma Direktoriau), atsiliepkite. Vedėjas (taisoma Vedėjau), jus kviečia direktorius. Gerbiamasis pranešėjas (taisoma pranešėjau), pateikite daugiau faktų.

Pastaba. Priedėliu einančio daiktavardžio ponas vardininkas – ne klaida: Pone pirmininke / Ponas vedėjau, čia reikia jūsų parašo.

Kilmininkas nevartotinas:

1. Veiksmo objektui reikšti su veiksmažodžiais:

- prieiti ko, pvz.: Priėjome išvados (taisoma išvadą, prie išvados), kad sąrašas bus keičiamas. Priėjome bendros nuomonės (taisoma bendrą nuomonę, prie bendros nuomonės), kad klausimą reikia atidėti.
- siekti ko, pvz.: Žuvies svoris siekė kilogramo (taisoma kilogramą). Jo ūgis siekia dviejų metrų (taisoma du metrus). Pelnas pasiekė milijono (taisoma milijoną).

2. Skaitvardžių kilmininkas – lyginamajai kiekybei ir laiko trukmei reikšti su aukštesniojo laipsniorieveiksmiais:

- (ne) daugiau, (ne) mažiau, pvz.: Kreipimąsi pasirašė daugiau šimto (taisoma daugiau kaip šimtas, daugiau negu (nei) šimtas, per šimtą, šimtas su viršum) žmonių. Išvykusi būsiu mažiau savaitės (taisoma mažiau kaip savaitę; mažiau negu (nei) savaitę).

Naudininkas nevartotinas:

1. Veiksmo objektui reikšti su žodžiais:

- atitikti kam (taisoma atitikti ką), pvz.: Nuorašas atitinka originalui (taisoma atitinka originalą);
- neatitikti kam (taisoma neatitikti ko), pvz.: Pasiūla dar neatitinka paklausai (taisoma neatitinka paklausos);
- atsilaikyti kam (taisoma atsilaikyti prieš ką), pvz.: Reikia stengtis atsilaikyti prieš puolimui (taisoma prieš priešų puolimą);
- godus kam (taisoma godus ko), pvz.: Jis godus turtui (taisoma turto);
- kreipti dėmesį kam (taisoma kreipti dėmesį į ką), pvz.: Daugiausia dėmesio kreipiame pažangumui (taisoma į pažangumą; skiriame pažangumui). Dėmesys nukreiptas reformoms (taisoma į reformas);

- linkti kam (taisoma linkti į ką), pvz.: Jis labai linkęs mokslui (taisoma į mokslą);
- panašus kam (taisoma panašus į ką), pvz.: Sūnus labai panašus tėvui (taisoma panašus į tėvą);
- prisitaikyti kam (taisoma prisitaikyti prie ko), pvz.: Visiems sunku prisitaikyti naujoms sąlygoms (taisoma prie naujų sąlygų);
- sutelkti dėmesį kam (taisoma sutelkti dėmesį į ką), pvz.: Vertėtų sutelkti dėmesį šiam klausimui (taisoma į šį klausimą);
- užjausti kam (taisoma užjausti ką), pvz.: Visi užjautėme bendradarbei (taisoma bendradarbę).

2. Daiktui apibūdinti, kai nereikiama paskirtis, pvz.: Jis yra čempionas 50 km distancijai (taisoma 50 km distancijos čempionas). Padarytas nuostolis 800 eurų sumai (taisoma 800 eurų (sumos) nuostolis). Atlikta darbų 7 000 eurų sumai (taisoma už 7 000 eurų).

3. Konkretaus laiko ribai arba momentui reikšti, kai nežymima paskirtis, pvz.: Šiai dienai (taisoma Šiandien; Iki šios dienos) atlikta 30 procentų visų darbų. Liepos 1 dienai (taisoma Iki liepos 1-os dienos) į biudžetą surinkta 15 proc. daugiau planuotų lėšų. Šiai valandai (taisoma Šią valandą; Iki šios valandos) rinkimų rezultatai dar nepatiksinti. Šiai minutei (taisoma Šią minutę; Dabar; Kol kas) situacija neaiški. Metų pradžiai (taisoma pradžioje) įstaiga skolų neturėjo. Rugsėjo pirmajai dienai (taisoma Iki rugsėjo pirmos dienos) mokykla bus suremontuota.

Pastaba. Veiksmo trukmei bei paskirčiai reikšti naudininkas – ne klaida: Išvažiavo vienai dienai. Posėdį atidėjo kitai savaitei. Lėšų skyrė tik šiam mėnesiui.

4. Su slinkties, siekimo, judėjimo reikšmės veiksmažodžiais (eiti, rinktis, važiuoti, vykti ir pan.) tikslui reikšti, pvz.: Išėjo pietums (taisoma pietų; pietauti; pietų valgyti). Šie ligoniniai tyrimams (taisoma tirtis; išsirtinti; į tyrimus) neatvyko. Tarybos nariai susirinko posėdžiui (taisoma į posėdį, posėdžiauti). Išvyko oficialiam vizitui (taisoma su oficialiu vizitu, oficialaus vizito).

5. Paskirčiai su aiškiu tikslo atspalviu reikšti. Tokiu atveju veiksmažodiniai daiktavardžių naudininkai vengtini, pvz.: Pastatas netinkamas gyvenimui (taisoma gyventi). Namą atidavė naudojimui (taisoma naudoti). Telefonas pasiteiravimui (taisoma pasiteirauti). Neužtenka lėšų projekto vykdymui (taisoma projektui vykdyti).

Veiksmažodis atstovauti reikalauja naudininko, o ne galininko – atstovauti kam, o ne ką. Todėl ne atstovauti savivaldybė, Lietuvą, gimnaziją, universitetą, komisiją, o atstovauti savivaldybei, Lietuvai, gimnazijai, universitetui, komisijai ir pan.

Galininkas nevartotinas:

1. Neapibrėžtam daiktų kiekiui ar daikto daliai reikšti (vietoj dalies kilmininko), pvz.: Reikalinga sekretorė, mokanti užsienio kalbas (taisoma kalbų). Visi mes darome klaidas (taisoma klaidų). Prašom atnešti dvi juodas kavas (taisoma du juodos kavos) ir vieną arbatą (taisoma vieną {puodelį, stiklinę} arbatos).

2. Tiesioginiam objektui reikšti greta neigiamojo veiksmažodžio (vietoj kilmininko), pvz.: Nedarinėk duris (taisoma durų)! Kodėl neužsisakėte mūsų žurnalą (taisoma žurnalo)? Šiuos užrašus (taisoma Šių užrašų) nevadinčiau reportažu;

3. Su judėjimo reikšmės veiksmažodžiais tikslui arba siekimui reikšti, kai tas galininkas vienas be bendraties neįmanomas, pvz.: Išėjo linus (taisoma linų) rauti. Atvyko skaityti paskaitas (taisoma paskaitų). Nuvažiavo atsiimti dokumentus (taisoma dokumentų). Išėjo tėvynę (taisoma tėvynės) ginti.

4. Su bendratimi paskirčiai reikšti, nes tam reikalui įprastesnis naudininkas su bendratimi, pvz.: Įstaigai stinga pinigų pirkti kurą (taisoma kurui pirkti). Išlaikyti įmonę (taisoma Įmonei išlaikyti) reikia daug lėšų. Bendruomenei reikalingos patalpos organizuoti renginius (taisoma renginiams organizuoti).

Įnagininkas nevertotinas:

1. Objektui reikšti su pilnį žyminčiais veiksmažodžiais daugėti, gausėti, prigrūsti, prikimšti, prikrauti, pripildyti ir pan., pvz.: Fonoteka gausėja įrašais (taisoma **Fonotekoje gausėja, daugėja įrašų**). Kišenės prikimštos pinigais (taisoma **pinigų**). Lentynos prikrautos knygomis (taisoma **knygų**).

2. Kokybės turiniui reikšti su gausą žyminčiais būdvardžiais (dosnus, -i, gausus, -i, turtingas, -a ir pan.), pvz.: Jis dosnus pažadais (taisoma pažadų; **daug žada; švaistosi pažadais**). Kraštas gausus miškais ir upėmis (taisoma **Krašte gausu miškų ir upių**). Ar esi turtingas pinigais (taisoma **pinigų; Gal pinigingas; turi daug pinigų**)?

3. Veikėjui ar būsenos sukėlėjui (bet ne priemonei) reikšti su neveikiamosios rūšies dalyviais, pvz.: Bičiulis buvo priblokštas tuo įvykiu (taisoma **to įvykio**). Buvome nuliūdinti tokiu jo elgesiu (taisoma: **tokio jo elgesio; Mus nuliūdino toks jo elgesys**). Mes sukrėsti jo nelaimėmis (taisoma **nelaimių**).

4. Daiktavardžių įnagininkas su veiksmažodžio būti formomis – nuolatiniam (nekintamam) būviui reikšti, pvz.: Šio leidinio steigėju (taisoma **steigėja**) yra mūsų įstaiga. Sprendžiant iš akcento, jis galėjo būti prancūzu (taisoma **prancūzas**). Kas buvo šio nesusipratimo priežastimi (taisoma priežastis)?

5. Būdvardžių (ir būdvardiškai vartojamų žodžių) įnagininkas – būviui reikšti:

- vietoj vardininko, pvz.: Pagrindine (taisoma **Pagrindinė**) derybų tema bus šilumos ūkio investicijos. Kiekvienas nori būti laimingu (taisoma **laimingas**). Kas nenori tapti turtingesniu (taisoma **turtingesnis**)?
- vietoj kilmininko, pvz.: Vien pinigai nepadaro žmogaus laimingu (taisoma **laimingo**). Visa tai nepalieka mūsų abejingais (taisoma **abejingų**). Niekas negali versti kito būti visada atsakingu (taisoma **atsakingo**);
- vietoj naudininko, pvz.: Lengva žmogui būti geru (taisoma **geram**), sunkiau – teisingu (taisoma **teisingam**). Tai padėtų jam tapti profesionalesniu (taisoma **profesionalesniam**); Gera būti sveikais (taisoma **sveikiems**);
- vietoj galininko, pvz.: Sunkumai privertė ją būti taupesne (taisoma **taupesnę**) ir išradingesne (taisoma **išradingesnę**). Kas jį tokiu (taisoma **tokį**) padarė? Šių reikalavimų nesilaikymas daro sutartis negaliojančiomis (taisoma **negaliojančias; Jei šių sutarčių nesilaikoma, sutarys negalioja**).

Pastaba. Su veiksmažodžiais laikyti, skelbti, paskelbti, vadinti, pavadinti, pripažinti įnagininkas – ne klaida, pvz.: Jį laikė gražiu, bet lengvabūdišku. Jis padėtų pavadino pavojinga. Teismas jį pripažino nekaltu. Po dvejų metų jaunuolį paskelbė dingusiu be žinios.

Vietininkas nevertotinas:

1. Būsenos patyrėjui reikšti, pvz.: Jame (taisoma **Jam**) netikėtai kilo puiki mintis. Reikia ugdyti vaikuose (taisoma **vaikų**) pagarbą tėvams. Ko jame daugiau – humoristo ar žurnalisto (taisoma **Kas jis labiau – humoristas ar žurnalistas**)?

2. Veikimo, būsenos ar požymio sričiai (bet ne vietai) reikšti, pvz.: Ji gabi ir moksle, ir sporte, ir muzikoje (taisoma ir mokslui, ir sportui, ir muzikai). Ekonomikoje (taisoma **Apie ekonomiką**) jis gerai nusimano. Kame (taisoma **Kuo**) jis kaltas?

3. Daikto būviui, būsenai ar požymiui reikšti, pvz.: Atlikome tyrimus plačioje apimtyje (taisoma **plačios apimties, didelių tyrimus**). Namas yra avarinėje būklėje (taisoma **avarinis; avarinės būklės; Namo būklė avarinė**). Šis įstatymas tebėra galioje (taisoma **tebegalioja**). Šis turtas yra įmonės nuosavybėje (taisoma **yra įmonės nuosavybė; priklauso įmonei**). Kieno priklausomybėje (taisoma **Kam priklauso**) šis pastatas? Tie namai yra mūsų organizacijos pavaldume (taisoma **pavaldūs mūsų organizacijai**). Jau viskas tvarkoje (taisoma **Jau viskas gerai; Jau tvarka**). Problema ne kiekybėje, o kokybėje (taisoma **Problema – ne kiekybė, o kokybė**).

Statybai skirta 9 mln. litų, tame skaičiuje (taisoma iš jų; iš to skaičiaus) 5 mln. litų montavimo darbams. Varžybose dalyvavo ir Šiaulių apskrities savivaldybių atstovai, **tame tarpe** (taisoma **tarp jų**) ir 8 Radviliškio rajono sportininkai. Reikalas **tame** (taisoma **tas, toks**), kad klausimas liko neišspręstas. Esmė yra tame (taisoma ta; tokia), kad trūksta lėšų.

4. Būsenos priežastiai, pagrindui reikšti, pvz.: Pervargimo **išdavoje** (taisoma **Nuo pervargimo; Dėl pervargimo; Pervargęs**) organizmas nusilpsta. Sausros **įtakoje** (taisoma **Dėl sausros**) derlius bus menkesnis. Tokio apsileidimo **rezultate** (taisoma **Dėl tokio apsileidimo**) darbai dar nevykdomi. Tokio elgesio **pasėkoje** (taisoma **Dėl tokio elgesio; Taip elgiantis**) gali kilti kivirčių. Galutiniame **rezultate** (taisoma **Pagaliau; Galiausiai, Galų gale**) buvo prieita prie bendros nuomonės. **Sąryšyje** su priimtu nutarimu (taisoma **Dėl priimto nutarimo; Priėmus nutarimą**) darbai bus sustabdyti. **Ryšyje** su sunkia ekonomine situacija (taisoma **Dėl sunkios ekonominės situacijos**) finansavimas sumažėjo.

5. Veiksmo būdai reikšti, pvz.: Keli**uose** egzemplior**uose** (taisoma **Kelis egzempliorius, Keliais egzemplioriais**) išspausdinti? Toki**ose** sąlyg**ose** (taisoma **Tokiomis sąlygomis**) sunku dirbti. Kokio**je** sumo**je** pateikta sąskaita (taisoma **Kokia (Kokios sumos) sąskaita pateikta**)? Su svečiais šnekėjomės rusų kalbo**je** (taisoma **rusiškai, rusų kalba**). Kokio**je** formo**je** (taisoma **Kokia forma; Kaip**) bus atsiskaitoma?

6. Kaip prielinksnis ar polinksnis laiko tarpui reikšti, pvz.: Sprendimas gali būti apskundžiamas **laike** 10 dienų (taisoma **per dešimt dienų**). Atsakymą gausite 20 dienų laikotarpy**je** (taisoma **20 dienų laikotarpiu; per 20 dienų**). Kelių mėnesių laikotarpy**je** (taisoma **Per kelis mėnesius; Po kelių mėnesių**) projektas bus baigtas. Atsikaityti reikia **savaitės bėgyje** (taisoma **per savaitę**). **Laiko bėgyje** (taisoma **Laikui bėgant; Ilgainiui**) pastatas apgriuvo. Darbą turime baigti **metų bėgyje** (taisoma **per metus; šiais metais**). **Pirmoje eilėje** (taisoma **Pirmiausia, Pradžioje**) svarstysime pagrindinį klausimą.

7. Vietoj lietuviškų prieveiksmių abstraktūs vietininkai pagrinde, daugumoje, tikrumoje, pilnumoje, visumoje, esmėje, principe – lietuvių kalboje nevartotini, pvz.: Statybos darbai **pagrinde** (taisoma **apskritai; iš esmės**) baigti. Susitikime **daugumoje** (taisoma **beveik**) visi numatyti klausimai buvo aptarti. **Tikrumoje** (taisoma **Iš tikrųjų; Iš tikro; Iš tiesų**) viskas buvo kitaip. Remontas baigtas **pilnumoje** (taisoma **visiškai; iki galo**). Renginys **visumoje** (taisoma **apskritai**) pavyko. **Esmėje** (taisoma **Iš esmės**) šis pakeitimas neturės jokios įtakos. **Principe** (taisoma **Iš principo**) su pranešėju sutinkame.

Parengta pagal www.vlkk.lt informaciją